

רשימות חוברת קז

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת עקב, כ"ף מנחם-אב, יום ההילולא הג"ן של כ"ק הרה"ג והרה"ח כו' המקובל מהור"ר לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך הרשימה דב' ניסן תרצ"ז, פאריז, בענין "המשכן וחנוכת המשכן" (ג).

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

*

בתור הוספה מתורתו של בעל ההילולא — נעתקו בסוף החוברת חלקים ממכתב של בעל ההילולא מיום ז' אייר תרצ"ז (נדפס בלקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שפח ואילך), שהוא מכתב-מענה על הרשימה שלפנינו, שכנראה שלחה כ"ק אדמו"ר לאביו בשעתו.

לתועלת הלומדים, באה העתקת המכתב בחלוקת קטעים, וציוני המראה-מקומות שבהמכתב — בהערות על סדר הא"ב. כמו כן ניתוספו בשוה"ג — בהערות ממוספרות — כמה ציוני מראה-מקומות לפסוקים ומאמרי חז"ל שנערכו ע"י המו"ל.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשנ"ז

ברוקלין, נ.י.

ובתוך מחנה ישראל נמצא המשכן. ונחלק לג' חצר אה"מ וקד"ק. החצר הי' מובדל מהמחנה ע"י קלעים, ובו נמצאו כיור ומזב' העולה. והקלעים לא היו אלא מפשתן וזהו שהבדיל בין כל העולם וחצר המשכן. כי ארז"ל אפשתן (זבחים יח:) בד שצומח קנה יחידי מכל גרעין משא"כ שאר מיני צמיחה וזהו המבדיל בין ישראל לעולם אמונה בד' אחד. שלכן גם ישראל נק' עם לבדד ישכון (לקו"ת אחרי ביה"ד ע"פ כי ביום הזה) וממשיכי' גוי אחד בארץ גם בארצות ממשיכים אחד. ואמרז"ל (ב"מ קטו) שזרע הפשתן מכחיש הארץ — דלעומ"ז חומריות וגשמיות — הרבה [להעיר מטעמ"צ קדושים מצות שעטנז]. וגובה הקלעים הי' ה' אמות, אלא שבזה יש פלוגתא דר' יוסי ס"ל (זבחים ט:): שה' אמות משפת המזבח שכשהכהן עומד ע"ג המזבח לא יהא נראה. כי גובה בחי' האדם המקים את המשכן הוא בחי' משה שבכאו"א (עי' תניא פמ"ב ולקו"ת סד"ה ויקרא) והי' קומתו י' אמות (בכורות מד:) כי הוא המקים כל ציור קומה של כאו"א בכל בחי'. ובמה שצריך הבדלה והגנה ממה שבחוץ הימנו הוא רק ה' אמות התחתונות.

ושייך חלוק זה גם בבנין דקדושה. כי עבודת האדם נחלק לתומ"צ. וארז"ל (סוטה כא:) דתורה מצלי מיצה"ר בעידנא דעסיק בה מילא א"צ מחיצה משא"כ מצות. גם ע"פ פשוט: עסק בתורה הוא הבנה משא"כ מצות ענינים גשמיים. ע"פ חסידות: תומ"צ פני' וחיצוניות. יעקב וישראל. זו"ן. גם אפ"ל עה"ח ועה"ד ע"ד החלוק דסתים וגליא באגה"ק סכ"ו והקדמת ביאורה"ז וע"פ מש"כ בלקו"ת באור ונקדשתי ס"ד. והי' אמות כי ע"י תומ"צ ב' ארצה"ח (תו"א וישב) ועי' סד"ה ועתה יגדל וסד"ה מה טבו.

כי מפלגך ולעילא גם האמגושא מודה שהוא שייך להק' (סנה' לט: בתוד"ה דהורמוז ובחדא"ג. עי' ערוך הרמיז. ובעה"ש אהורמיין. לקו"ת ס' המה מלכות הא' ס"א.

ז. והנה, בתוך מחנה ישראל נמצא המשכן. ונחלק לג' חלקים: חצר, אוהל מועד, וקדשי קדשים⁷⁸.

החצר הי' מובדל מהמחנה ע"י קלעים (ובו נמצאו כיור ומזבח העולה, כדלקמן ס"ט), והקלעים לא היו אלא מפשתן⁷⁹, וזהו שהבדיל בין כל העולם וחצר המשכן. כי:

אמרו רז"ל אפשתן (זבחים יח, ב⁸⁰) שנקרא בד ע"ש שצומח קנה יחידי מכל גרעין, משא"כ שאר מיני צמיחה⁸¹.

וזהו שפשתן (שממנו היו קלעי החצר) הוא המבדיל בין ישראל לעולם, להיותו קנה יחידי, שרומז על אמונה בד' אחד⁸² — שלכן גם ישראל נקראים "עם לבדד" (מלשון בד) ישכון⁸³ (לקו"ת אחרי ביאור הדברים ע"פ כי ביום הזה⁸⁴),

ולא עוד אלא שישראל ממשיכים האמונה בה' אחד בארץ, שזהו הפירוש ד"גוי אחד בארץ⁸⁵, שגם בארציות ממשיכים אחד⁸⁶, וגם ענין זה מרומז בפשתן, כפי שאמרו רז"ל (ב"מ קט, א⁸⁷) שזרע הפשתן מכחיש הארץ — ארץ דלעומת זה, היינו, חומריות וגשמיות — הרבה [להעיר מטעמי מצות להאריז"ל פ' קדושים מצות שעטנז⁸⁸],

(78) ראה גם "רשימות" חוברת נג ע' 4 ואילך. חוברת פב ע' 118 ואילך.

(79) כמ"ש (תרומה כז, ט) "ועשית את חצר המשכן ג' קלעים גו' שש משזר".

(80) ושם (ובפרש"י): "ממאי דהאי בד כתנא הוא .. דבר העולה מן הקרקע בד בבד" (קנה יחידי מכל גרעין).

(81) ראה גם "רשימות" חוברת כב ע' 7.

(82) ראה גם לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שפח: "מה שכתבת שמחיצת חצר המשכן מקלעים של פשתן רומזת על האמונה בה' אחד וכו'".

(83) בלק כג, ט.

(84) ושם (כח, סע"ב ואילך): "בגמרא בזבחים דף י"ח ב' דאמר קרא בד, דבר העולה מן הקרקע בד בבד, ופרש"י שם קנה יחידי מכל גרעין .. משא"כ בשאר כל מיני צמיחה .. שכמה שבלים עולין מחטה אחת. והענין לפי שבח"י בד היינו שנמשך מעולם האחדות .. וזהו ענין הוי' בודד ינחנו, פי' בודד הוא בח"י לבדו וכו'".

(85) ש"ב ז, כג. ועוד.

(86) ראה תניא אגה"ק רס"ט. תו"א וישב כז, סע"ד. מקץ לה, א. ובכ"מ.

(87) ושם: "המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן", ובפרש"י: "שזרע פשתן מכחיש בארץ הרבה".

(88) ראה גם לקו"ת שם בהגהה: "ועיין בלק"ת פ' קדושים באזהרת שעטנז". — ושם,

היינו, שבנ"י שנקראים "עם לבדד ישכון", מלשון בד, פשתן, שצומח קנה יחידי (בחי' אחד) — ממשיכים "אחד" גם ב"ארץ", ועי"ז מכחישים את החומריות והגשמיות דהארץ.

ח. ויש להוסיף ולבאר הטעם שגובה הקלעים הי' ה' אמות⁸⁹, — אלא שבזה יש פלוגתא, דר' יוסי ס"ל (זבחים נט, ב) שגובה הקלעים ט"ו אמות, "קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף"⁹⁰ (אצל השער, וקסבר בגובהה קאמר, וה"ה לכל החצר⁹¹), ומה ת"ל ה' אמות — משפת המזבח ולמעלה" (למעלה מן המזבח הי' גובהן ה' אמות⁹¹), וטעמו, שכשהכהן עומד ע"ג המזבח (שלדעת ר' יוסי הי' גבוה י' אמות) לא יהא נראה מבחוץ⁹², ונמצא, שגם לדעת ר' יוסי גובה הקלעים שמכסה את האדם להבדילו מבחוץ הוא ה' אמות —

כי:

גובה בחי' האדם המקיים את המשכן הוא עשר אמות, כי, המקיים את המשכן הוא משה רבינו⁹³, ודוגמתו בכל אדם הוא בחי' משה שבכאור"א (עיין תניא רפמ"ב ולקו"ת סד"ה ויקרא⁹⁴), ומשה רבינו הי' קומתו י' אמות (בכורות מד, א), כי הוא המקיים כל ציור קומה של כאור"א בכל עשר בחי' הנפש.

בביאור "מציאות צמר ופשתן", ע"פ "משאחז"ל בב"מ המוכר שדה לחבירו לז' שנים לא יזרענו פשתן, וטעמו פירשו בגמרא כי הפשתן מכחיש כח הקרקע ואין חוזר אלא עד ז' שנים" — ש"סוד הפשתן שמכחיש כח הקרקע בו' שנים הוא שם ב"ן שהוא כח המלכות, כח של קרקע, וכל מציאת הז"ס תתאין שבה מכחיש כחם, והם הז' שנים", ומבאר שזה הי' חטאו של קין שהביא מפרי האדמה, ואמרו חז"ל של פשתן הי' — שפרי האדמה, כל כח האדמה (שם ב"ן), "עוקרו משם ומכחישו .. העלה מנחה לה' שהוא הז"א והחזירה לשרשה, ונשאר המלכות עתה חסירה משם ב"ן".

(89) כמ"ש (תרומה כז, יח) "וקומה חמש אמות" (גובה מחיצות החצר — פרש"י).

(90) ויקהל לח, יד.

(91) פרש"י זבחים שם.

(92) בזבחים שם (ובפרש"י): "שלש אמות קומתו, דברים ככתבן, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר .. גובהו .. פי שנים כארכו. אמר ל' רבי יהודה והלא כבר נאמר אורך החצר .. וקומה חמש אמות וגו', אפשר כהן עומד ע"ג המזבח ועבודה בידו וכל העם רואין אותו מבחוץ, אמר לו ר' יוסי .. קלעים חמש עשרה אמה אל הכתף, ומה ת"ל ה' אמות, משפת מזבח ולמעלה".

(93) ראה פרש"י פקודי לט, לג.

(94) בתניא שם: "כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה .. שממשיך בחי' הדעת לכללות ישראל לידע את ה' וכו'". ובלקו"ת שם (ב, א): "משה הוא בחי' דעת שהוא הממשיך בחי' יחוד אור א"ס ב"ה למטה שיהא שורה ומתגלה בנפש האדם שיהא בבחי' אוהל מועד מלשון ונועדתי לך שמה כו' אותיות ונודעתי, דהיינו לידע את ה' .. כח זה יש בכל נפש מישראל ביניקתה מנשמת משרע"ה וכו'".

ובמה שצריך הבדלה והגנה ממה שבחוץ הימנו ע"י הקלעים — הוא רק ה' אמות התחתונות, משא"כ ה' אמות העליונות שבהם אין צורך בהבדלה והגנה ממה שבחוץ הימנו, כדלקמן.

ובהקדמה — ששייך חילוק זה (בין ה' אמות עליונות שבהם אין צורך במחיצה, לה' אמות תחתונות שבהם יש צורך במחיצה) גם בכנין דקדושה (משכן). כי:

עבודת האדם נחלק לתורה ומצות. ואמרו רז"ל (סוטה כא, 95) דתורה מצלי מיצה"ר בעידנא דעסיק בה, ובמילא אין צריך מחיצה להבדיל ולהגן ממה שבחוץ הימנו; משא"כ מצות, גם בעידנא דעסיק בה לא מצלי מיצה"ר, ולכן צריך מחיצה להבדיל ולהגן ממה שבחוץ הימנו.

גם ע"פ פשוט: עסק בתורה הוא הבנה, משא"כ מצות הם ענינים גשמיים. ומובן, שכאשר עוסקים בענינים גשמיים (מצות) יש צורך במחיצה להבדיל ולהגן ממה שבחוץ הימנו, משא"כ כאשר עוסקים בענין של הבנה (תורה).

וכן הוא גם ע"פ חסידות: תורה ומצות הם פנימיות וחיצוניות, יעקב וישראל⁹⁶, זו"ן⁹⁷. גם אפ"ל שהם עץ החיים ועץ הדעת — ע"ד החילוק דסתים וגליא בתורה גופא, כמבואר באגה"ק סכ"ו והקדמת ביאורי הזהר⁹⁸, וע"פ מש"כ בלקו"ת באור (לבאר הדברים ע"פ)

95) ושם (ובפרש"י): "תורה בעידנא דעסיק בה מגנא (מן היסורין) ומצלא (מיצה"ר שלא יכשילנו לחטא), בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא".

96) ראה לקו"ת בלק עד, ד: "ישראל לי ראש שבראש הוא גילוי המוחין וכללות חיות הנפש בבחינת פנימית, מה שבשאר האברים הוא רק בבחי' מקיף, כמו שהמחשבה שהיא מאיר גם ברגל .. בבחי' מקיף .. ועד"ז נק' יעקב יו"ד עקב שע"י המעשה (מעשה המצות) מאיר אור הסוכ"ע בבחינת מקיף, אבל ישראל לי ראש, ע"י עסק התורה מאיר ומתגלה אור הסוכ"ע בבחי' פנימיות ממש".

97) ראה לקו"ת במדבר יז, א: "לפעמים נקרא תורה ומצות ז"א ונוק" (ומציין לזח"ב קסו, ב). וראה גם לקו"ת שבעה ערה 99.

98) באגה"ק שם, בביאור מ"ש בר"מ פ' נשא שספר הזהר (פנימיות התורה) הוא "אילנא דחיי דלית תמן לא קשיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה", דלא כ"אילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה" — ש"כשהמלכות דאצי' מתלבשת בקליפת נוגה כדי לברר הניצוצות שנפלו בחטא אדה"ר וגם הרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירת הכלים, אזי גם המלכות דאצי' נקרא בשם עץ הדעת טוב ורע לגבי ז"א דאצילות שאינו יורד שם ונקרא עץ חיים".

ובהקדמת ביאורו"ז: "ויובן ביאור זה עפ"י מ"ש .. בענין פנימית התורה וחיצוניות התורה סתים וגליא .. דעל פנימית התורה נאמר ארוכה מארץ מדה לפי שפנימית אא"ס מאיר שם

ונקדשתי ס"ד⁹⁹, מובן, שגם תורה ומצוות הם בדוגמת עץ החיים ועץ הדעת¹⁰⁰. וזהו שהצורך במחיצה להבדיל ולהגן ממה שבחוץ הימנו הוא רק במצוות שהם בחי' חיצוניות, יעקב, נוקבא, עץ הדעת, משא"כ בתורה שהיא בחי' הפנימיות, ישראל, ז"א, עץ החיים.

והחילוק שבין תורה למצות מרומז בה' אמות (שתורה, שבה אין צורך במחיצה, היא בה' אמות עליונות, ומצוות, שבהם יש צורך במחיצה, הם בה' אמות תחתונות) — כי, ע"י תורה ומצות הם ב' ארצות החיים (תו"א ר"פ וישב¹⁰¹), ועיין לקו"ת סד"ה ועתה יגדל¹⁰² ש"מן התורה נמשך הזיו בגן עדן העליון ומקיום המצות נמשך בגן עדן התחתון", והיינו, שתורה שייכת לארץ העליונה, ומצוות שייכים לארץ התחתונה, ועיין לקו"ת סד"ה מה טובו¹⁰³ שע"י מצוות "גורם יחוד בחי' ו"ה .. אכן יחוד י"ה .. הוא ע"י התורה", והיינו, שמצוות הם בה' תתאה, ותורה היא בה' עלאה. וזהו שהחילוק בין תורה למצוות מרומז בה' אמות: תורה — ה' עלאה — ה' אמות עליונות, ומצוות — ה' תתאה — ה' אמות תחתונות.

ונחזור לעניננו, שרק בה' אמות התחתונות צריך הבדלה והגנה (ע"י הקלעים) ממה שבחוץ הימנו, משא"כ בה' אמות העליונות — כי, מפלגך ולעילא (ה' אמות העליונות), גם האמגושא מודה

בפנימית ח"ע .. שאין לה שיעור למעלה מעלה כמו בבחי' ריזן וסודות התורה שלומדים הנשמות בג"ע העליון כידוע, והנגלות לנו ולבנינו לעשות .. בבחי' עשי' שהוא בחי' הביוררים דרפ"ח כו' לברר בעה"ד טו"ר .. שהוא בחי' גליא שניתנה בגבולים ושיעורים כו", ובהמשך הביאור שם, ש"נשמות שבאו בגופים לעבוד עבודת התומ"צ במצות מלך בקבלת עמ"ש .. בעבודת ביוררים דרפ"ח .. בביוררים דעה"ד .. היינו מ"ש כי לי בני ישראל עבדים כו", אך כמו שהנשמות למעלה בעצמותו ית' נק' מלכים .. כדוגמא העליונה דהיינו בחי' מלך על המלכים (שלמעלה מ"מה שצמצם אורו העצמי להיות מלך על עם בהשתלשלות העולמות כו") .. שזהו בחי' גילוי פנימית ועצמות אא"ס כו", עיי"ש בארוכה.

99) ושם (אמור לך, סע"ג ואילך): "מצות מעשיות .. לפי שהם נעשים בדבר שנפל תחת ממשלת ק"נ שהם משבה"כ .. לכך הם דוקא ממשיכים הכתר לנוק' שהיא מל' דאצילות מקור דבי"ע .. אבל התורה .. אין בה מהות הרפ"ח הניצוצים עצמן המתבררים משבירת הכלים .. לכך ע"י התורה הוא המשכת הכתר לז"א".

100) ראה גם לקו"ת פ' ראה כ, סע"א.

101) ושם (כו, ג): "הנה כתיב אתהלך לפני ה' בארצות החיים, שיש שני ארצות שהם ב' בחינת כלים להשראת חיים עליונים" (וממשיך לבאר החילוק שבין תורה למצוות: "יחודא עלאה ואתדבקות רוחא ברוחא בעסק התורה .. אך בבחי' יחודא תתאה .. בארץ התחתונה .. היינו בעשיית המצות כו") (שם כז, ב).

102) שלח לט, ג.

103) בלק עה, ב.

שהוא שייך להקב"ה (סנהדרין לט, א בתוד"ה דהורמיז ובחדא"ג. עיין ערוך ערך הרמיז. ובערוך השלם ערך אהורמין. לקו"ת שה"ש ד"ה ששים המה מלכות הא' ס"א¹⁰⁴), ולכן, בה' אמות העליונות (מפלגך ולעילא) אין צורך במחיצה להבדיל ולהגן ממה שבחוץ הימנו.

104) בגמרא שם: "א"ל ההוא אמגושא לאמימר מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז". ובתוס' שם: "בקונטרס גרס קמא בלא אל"ף (הורמיז — שד) ובתרא באל"ף (אהורמיז — הקב"ה קרי הכי). ור"ת גריס תרווייהו בלא אל"ף, אלא קמא הורמיז בזי"ן, כמו איפרא הורמיז שהוא לשון חן מאת המקום, איפרא כמו אפריון נמטיי". ובתרא הורמין בנו"ן, כמו הורמין בר לילתא".

בחדא"ג מהרש"א: "האמגושא היה נוטה למינות, שמי שברא הרוחני לא ברא הגשמי, ולזה אמר מפלגך ולעילא, ששם כלי הנשימה הרוחנים, חלק הקב"ה הוא, ומפלגך לתתאי, ששם כלים הגשמים, חלק כח אחר הם וכו'".

בערוך שם: "פירוש הורמיז ברא הפה המכניס הטעמים היפים והמשקין הנקיים וכיוצא בהן ואהורמיז ברא למטה הנקבין המשמשין הרעי והשתן וכיוצא בהן". ובערוך השלם שם: "כוונת האמגושי לברר מבנין גוף של אדם שיש שתי רשויות טוב ורע, דחלק אנוש ממעל טוב מחלקו של תחת, ועל ראשון שולט רוח ואלוה הפרסיים ששמו הורמיז, ועל אחרון רוח רע ושלטון השדים אהורמין" (ומסיים ש"המפרשים שגו בפירושם").

ובלקו"ת שם (לח, ג): "שיכולת המינים לומר שיש ב' רשויות ח"ו, כמבואר בגמרא (סנהדרין דל"ט א') שאמר המין מפלגך לעילאי דהורמיז מפלגך לתתאי דאהורמיז (ועיין הפי' בערוך)".

הוספה

ב"ה, יום א' ז' אייר, התרצ"ז.
דניפראפעטראווסק.

אהובי חביבי ויקירי בני הרמ"מ שיחי' לאויט"א.
את מכתבך ... קבלתי ...

ואעורר לך בו הערות. ואתחיל מן המאוחר אל הקודם. והוא מה שכתבת' שמחיצת חצר המשכן מקלעים של פשתן רומזת על האמונה בה' אחד, שדבר זה הוא המבדיל בין חצר המשכן שבכא"א לרה"ר שבעוה"ז כו'. לדעתי הרמז אינו עולה יפה, כי האמונה הוא בתוך ישראל גופא, ואינה מחיצה המבדלת מחוץ להם לאחרים. ועוד זאת הרי כל מחנה ישראל מקומם הי' לחוץ מן הקלעים, ובודאי בתוך מקומם הי' נמצא בהם אמונת ה' אחד. גם כח האמונה יכול להמצא לחוץ מסט' דקדושה, כמו גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי"ב. ואם כוונתך שהאמונה תהי' בגילוי לגמרי ולא בבחי' מקיף, הרי אז היא הכח היותר נעלה ויקר מכל הבחי'א.

עוד זאת אמונה ע"כ [על-כרחך] שהיא מבחי' חסד ראש ההרים, כי אברהם הי' ראש המאמינים³, שמדתו חסד. ומחיצת פשתן, פשתן קרבנו של קין⁴, הוא גבורות, וכידוע. גם עצם ענין מחיצה והבדלה הוא מבחי' גבורות, וכמו יהי רקיע⁵ שהוא ביום ב' דוקא ...

ולדעתי מחיצת הקלעים הרומזת על גבורות הוא מה שלכל לראש צ"ל בחי' גבור הכובש את יצרו⁶, שאז יכול להבדל מסט' דלעו"ז. ודבר זה ההתחלה שבוה מתחיל הטוש"ע או"ח⁷. ומחיצת הקלעים רומזת על גבורות, כי כל ענין מחיצה והבדלה רומזת על גבורות ... ומה גם שהיא מפשתן הרומז על גבורות ביחוד. (ונקרא ב"ד, שאותיות הללו רומזים

(א) עיין בתניא פי"ט.

-
(1) בהרשימה דב' ניסן תרצ"ז — נדפס לעיל ע' 23 ואילך.	חט"ו ע' 20 הערה 2. וש"נ).
(2) ברכות סג, א — ע"פ גירסת הע"י.	(5) שם א, ו.
(3) ראה שמור"ר פכ"ג, ה ובפי' מהרז"ו.	(6) אבות רפ"ד.
(4) בראשית ד, ג ובפרש"י (וראה לקו"ש	(7) "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר כו' גבור כארי וכו'".

ג"כ על גבורות שהם קשות, שלכן אין מתחילין בב"ד⁸ ... ומספרם שש רומז על גבורה שהיא מדה הו' הן מלמעלה למטה כחב"ד חו"ג, והן מלמטלמ"ע מיה"נ [מלכות יסוד הוד נצח] ת"ת גבורה, ולכן שמות דיצחק מלא ר"י⁹ ... והיינו מה שפשתן הוא שש. ונקודת שש הוא ציר"י, בינה מקור הגבורות (משא"כ צמר חסדים, נקודותיו סגלו"ן שהם בחסד) ... וביחד ב"ד ש"ש הוא רו"ת מספר המלוי דאד"ו¹⁰, שהוא בחי' גבורות).

ואל תקשי על כל זה מהד' בגדי פשתן לבן דכה"ג ביום הכפורים, שמובן שהם רומזים על רחמים וחסדים שמראה הלובן רומז על חסדים, והכה"ג הוא בחי' רב חסד, כי שם ואז הכוונה הוא שהגבורות היותר תקיפות שהוא פשתן ג"כ מתמתקים, שזהו כל ענין יוהכ"פ שזדונות נעשו כזכיות¹¹, ולכן הבגדים היו פלוסין והנדויין¹² מסט' דלעו"ז דוקא ממצרים וכוש (ע"ד יאתיו חשמנים ממצרים כוש תריץ ידיו לאלקים¹³), שגם הגבורות היותר קשות מתעלים, וכמו שהטבילה במקום קדוש אז היתה בלשכת בית הפרו"ה, אמגושא דוקא¹⁴. והכה"ג דוקא שבחינתו הוא רב חסד (התיקון הששי, היינו ש"ש) הוא יכול ללובשם, כי בתיקון רב חסד מתמתקים גם הגבורות שהם פ"ר מנצפ"ך, כמספר ור"ב חס"ד, ועדמ"ש¹⁵ אלקים ברב חסדך ...

ושיעור הקף הקלעים הי' פ"ר אמות, ר' בדרום וצפון, נ' במערב, ל' במזרח¹⁶, מספר מנצפ"ך גבורות. וגובהן ה' אמות¹⁷, א"כ הם ה"פ מנצפ"ך, כי הגבורות כלולות כ"א [כל אחד] מה"ב. ועמודי החצר היו

(ב) וכמ"ש בפע"ח בכוונת את"ה גבור כו' ע"ש.

פרש"י (ובהגהות הב"ח: נ"ב תרגום ירושלמי רעמסס פילוסא)) .. בין הערביים הנדויין" (מפשתן של ארץ הינדויין והיא ארץ כוש — פרש"י).

(13) תהלים סח, לב.

(14) ראה יומא לה, רע"א (בפירוש בית הפרוה"): "מאי פרוה .. אמגושא" (מכשף אחד בנאה ושמו פרווה — פרש"י).

(15) תהלים סט, יד.

(16) תרומה כז, ט ואילך.

(17) שם, יח.

(8) שו"ע יו"ד סקע"ט ס"ב. זח"ג רפא, ב (ברע"מ), ובהנסמן בנצו"ז שם.

(9) כלומר: בבארות דיצחק כתיב (תולדות כו, יח) "ויקרא להן שמות" (מלא ר'), דלא כבאברהם — "כשמת (חסר ר') אשר קרא להן אביו".

(10) כלומר: המספר של ל"ף (המילוי דאל"ף), ל"ת (דד"ת), ו"ן (דנו"ן) ו"ד (דיו"ד) — עולה רו"ת.

(11) יומא פו, ב.

(12) ראה שם לד, ב (במשנה): "בשחר הי' לובש פלוסין (מפשתן של מדינת פלוסין —

נ"ו¹⁸ בס"ה [בסך-הכל], שייך ג"כ לגבורות¹, ושמש קל"ע רומז ג"כ על גבורות, כי ק"ל רומז על גבורות כמו דעת ק"ל דאשה¹⁹. וכן ע' הוא מספר הנקודות דאלקים ... והמספר יחד הוא ר' מספר רבוע אלקים²⁰. ויש פלוגתא בגובה הקלעים, אם רק ה' אמות, או ט"ו אמות (לא כמו שכתבת²¹ י' אמות)¹. ב' הדעות אמת הם, בכלל יש ה' גבורות, זהו גובה ה', ובפרט הם ט"ו^ה ...

נמצא מחיצת החצר קלעי פשתן הוא הפרסא בחי' גבורות. אח"כ²² לפני מן הקלעים בסדר הכניסה הי' מזבח העולה, ואח"כ הכיור וכנו וכו' ...

ע"ד הערתך בתניא פ"י מ"ש ורבבה, היכן מצינו בכה"ג²³, עיין בזבחים רפ"ח אפילו א' בריבוא ובדע"ד שם כיצד נפל א' מהן לתוך ריבוא כו'. ואם ששם הדין שלא בטל. הנה מדקנקטו ריבוא משמע שיש מציאות שברבוא בטל לכן קמ"ל שאינו בטל. והרי אנן פסקינן שברי' באלף לא בטיל ועכ"ז נקט אלף, עד"ז ברבבה.

ועצם הענין מה שנקט בתניא אלו הג' שיעורים ס' אלף ורבבה, וס' נקט בחלוקה בפ"ע, ואלף ורבבה בחלוקה א' בפ"ע, י"ל הביטול דס' הוא בת"ת שהוא ו' שבשם, שבראשו י', כי הוא ו' רבתא, כפול יפ"ו נ'י

ג) עיין בפע"ח שער הפורים בענין ה"פ נ"ו דהרב את ריבנו ע"ש.

ד) עיין בעירובין ד"ב ובזבחים ד"ס.

ה) ועיין בזהר שמות ד"ט סוע"ב ששים לאתערותא דיעקב ובמק"מ שם.

וכנו), באוהל מועד (מנורה שולחן ומזבח), וקדש הקדשים (הארון והלחות והכפורת) — ביחס למש"כ כ"ק אדמו"ר בהמשך הרשימה (יצא לאור — בעזה"י — ב"רשימות" חוברת קח). ולאח"ז (לקוטי לוי"צ שם ע' שצד"ה) מבאר ענינם של הנשיאים, יהודה וישכר — ביחס למש"כ כ"ק אדמו"ר בהמשך הרשימה (יצא לאור — בעזה"י — ב"רשימות" חוברת קט).

23) נדפס לעיל — "רשימות" חוברת קה (ע' 10).

18) ארבעים בדרום וצפון, עשר במערב, ושש במזרח.

19) ראה שבת לג, ב (וש"נ): "נשים דעתן קלה" (וראה לקו"ש חי"ז ע' 149 הערה 14).

20) כלומר: א' (1), אל' (31), אלה' (36), אלקי' (46), אלקים' (86) — עולה מאתיים.

21) צ"ע הכוונה, שהרי ברשימה שלפנינו (לעיל ע' 24) מפורש להדיא שגובה הקלעים הוא ה' אמות, או לדעת ר' יוסי — ה' אמות משפת המזבח, היינו, ט"ו אמות.

22) בחלק זה של המכתב (לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שצ"שצד) מבאר בארוכה כל פרטי הענינים שבחצר (מזבח העולה והכיור

פעמים ו' עולה ס' 1. אלף בבינה כמא²⁴ אל"ף ב"ת, אלף בינה 1. רבבה בחכ' רבבות קדש. ומקרא מלא כתיב²⁵ יפול מצדך אלף ורבבה מימינך, הרי שאלף שייך לשמאל ורבבה שייך לימין. וכן בסט' דקדושה בברכות יעקב לאפרים ומנשה, שאפרים הי' מימין דיעקב ויוסף, ומנשה הי' בשמאלם²⁶ שבירך אותם וידגו לרוב בקרב הארץ²⁷, הנה באפרים הוא רבבות ובמנשה אלפים, כמ"ש²⁸ והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה. והוא כי בבינה שם ס"ג שעקריותו הוא הג' יודי"ן וא' שבו כידוע, כפול אותם זה על זה ויעלה אלף, ובחכ' שם ע"ב שעקריותו ד' יודי"ן, כפול אותם זה על זה יעלה רבבה²⁹. והוא הל"מ דצלם, ל' בינה מ' חכ"ו. ועם ס' הוא תיבת סל"ם, והוא הסלם שבו עולין הצדיקים הללו, שהם תמינסר אלפי³⁰... וחור"ב י"ה הם ת"ר דל"מ [תרין רעין דלא מתפרשין]³¹, לכן נקט אלף ורבבה בחלוקה א' בפ"ע. ואם נפרש שס' בת"ת כנ"ל, ואלף ורבבה בגבורה וחסד, שגם בהם הוא השמות ע"ב ס"ג, קנקט ס' בחלוקה בפ"ע ואלף ורבבה בחלוקה בפ"ע, כי ת"ת הוא מגולה, וחור"ג מכוסים. ובני עלי³⁰ שהם למעלה מזה הוא בבינה הנקראת עלי'.

ואגב שהבאת במכתבך את המשנה דתרומות פ"י מ"ח³², אעוררך על הג' דעות דהתם. שמלבד זה שת"ק ס"ל תתק"ס ור"י קצ"ב ור' יוסי ט"ז, הנה עוד זאת, ת"ק נקט השיעור במשקל, משקל י' זוז ביהודה שהן ה' סלעים בגליל, ור"י נקט השיעור במדה, רביעית בסאתים, ור' יוסי נקט השיעור במנין, א' מששה עשר, הלא דבר הוא. ומי הוא הת"ק שבמשקל לא נאמר במשנה, והדעות שבמדה ומנין נאמרו ר' יהודה ור' יוסי.

(ו) ועיין בריש ספר מאור"א.

(ז) עיין בל"ת להאריז"ל בישע"י בפסוק מכתב לחזקי'.

(ח) כמ"ש בשער דרושי הצלם דרוש א' ע"ש.

(24) שבת קד, א. יר"ד ה"י וי"ו ה"י, ונמצא שיש בו ד' יודי"ן.

(25) תהלים צא, ז. וכשתכפול ג' יודי"ן (י' כפול י' כפול י') —

(26) ויחי מח, יג. יעלה אלף, והכפל דד' יודי"ן (י' כפול י' כפול י' כפול י')

(27) שם, טז. — יעלה רבבה.

(30) סוכה מה, ב. ברכה לג, יז.

(29) כלומר: ההפרש בין שם ס"ג לשם ע"ב — ששם ס"ג הוא יר"ד ה"י וא"ו ה"י,

(32) נדפס לעיל — "רשימות" חוברת קה ונמצא שיש בו ג' יודי"ן (וא'), ושם ע"ב הוא

(ע' 9).

דע כי הג' דברים הללו משקל מדה מנין הם בהג' קוין, משקל הוא בקו האמצעי דעת^ט ... משקל עם אותיותיו הוא מספר דעת. מדה הוא בחסד^י ... מנין הוא בגבורה^{יא}.

ובכן דעת ת"ק הוא בדעת, ולכן לא איתמר מי הוא, כי דעת הוא נעלם^{יב}. כי הרי הוא מלגאו, בשגם שי"ל שרבים אמרו זה, כי הרי דעת הוא באמצע שמחבר הב' קוין, ומפני שבדעת הוא מחבר חו"ב לכן נקטו במשנה משקל י' זוז ביהודה שהן ה' סלעים בגליל, שלכאורה לאיזה צורך נקטו זה הכא, הרי בא בכאן לאשמעינן שמשקל ביהודה הוא כפליים כבגליל, אך המכוון הוא שהוא מחבר חו"ב שהם י"ה, וי' הוא כפליים כה', זהו שמשקל יהודה הוא כפליים כגליל. יהודה מלשון יו"ד רומז על חכ"ג, וגליל ס"ג עם י' אותיותיו^{יג} רומז על בינה ... ובחכ' הוא זוז שמספרו יו"ד ... ובבינה הוא סל"ע ע"ה [עם הכולל] קס"א י' ...

דעת ר' יהודה הוא בחסד, כי ר' יהודה שייך לחסד^{יד}. ולכן הוא נקט השיעור במדה שבחסד ...

ר' יוסי שמספר שמו כמספר אלקים מורה שהוא שייך לגבורה, הוא נקט השיעור במנין שהוא בחי' גבורה. וחסד וגבורה אינם נעלמים כמו דעת, לכן יודעים מי הם, שהם ר' יהודה ור' יוסי.

ושיעוריהם לת"ק תתק"ס, ולר' יהודה קצ"ב, ולר"י ט"ז, י"ל שכולם תלויים באות ו' שיש י' בראשו, שבכפל הוא ס', שלכן השיעור בכלל הוא בס' בכל האיסורין. אך עוד יש באופן אחר, והוא אם לא נחשוב כפל אלא חיבור י' עם ו', עולה ט"ז, השיעור דר' יוסי ... ואם נחשוב מתחלה החיבור שעולה ט"ז, ואח"כ הכפל שעולה ס', ואח"כ

(ט) כמ"ש בל"ת להאריז"ל בישעי' בפסוק מי מדד בשעלו מים ע"ש.

(י) כמ"ש ב[ע"ח] שער האונאה [פ"א] שם.

(יא) כמ"ש ש.

(יב) כמ"ש בריש שער כסה"כ.

(יג) ועיין בתו"א בד"ה ויגש ובד"ה יהודה אתה.

(יד) ועיין במאו"א מע' סלע ע"ש.

(טו) כמ"ש בקול ברמה בביאור האד"ר בענין חברי רשב"י ע"ש.

הכפל דהחיבור על הכפל, שהוא ט"ז פעמים ס', יעלה תתק"ס, השיעור דת"ק. ואם נחשוב החיבור די' ו' עולה ט"ז ואח"כ נחשוב עוד ו' המלוי שהוא בלי י' בראשו (כידוע) בחיבור להו' עולה י"ב, ואח"כ נעשה כפל י"ו על י"ב, עולה קצ"ב, השיעור דר' יהודה.

אמנם כל אלו השיעורים הם הם בדג דוקא, ולא בדברים אחרים. הנה דג הוא בחי' יוסף כמ"ש בברכות בניו²⁷ וידגו לרוב כו', וכתוב בברכות³⁴ עלי עין שהוא כמו דגים שבים שהמים מכסים עליהם כדרוז"ל³⁵, הנה יוסף הוא י"ו ס' פעמים, זהו דעת ת"ק שהשיעור הוא תתק"ס.

אך הרי דג הוא במים עלמא דאתכסיא א"כ ביוסף גופא הוא רק האותיות י"ו דיוסף שהוא החור"ג שבשליש העליון דת"ת משא"כ ס"ף דיוסף הוא בשני שלישי ת"ת ונו"ה שהם מגולים³⁶... לכן דעת ר' יוסי ששמו נמשך מיוסף... שהשיעור הוא ט"ז, י"ו שזה שייך לדג שהוא מכוסה, ולא האותיות ס"ף.

והנה בחי' יסוד שבחזה במקום המכוסה הוא בכדי להתייחד עם לאה העומדת שם, כי אל"כ איך יהי' היחוד עם לאה" ושמ הוא דג שהוא בים דעלמא דאתכסיא דלאה. הנה יוס"ף עם לא"ה הוא מספר קצ"ב זהו דעת ר' יהודה שהשיעור הוא קצ"ב. (ובתיבת ד"ג נרמז ג"כ לאה, כי דג ברבוע, דהיינו ד' ד"ג, ובכפל כל אות על עצמו, דפ"ד [ד' פעמים ד'] גפ"ג [ג' פעמים ג'], עולה מספר לאה. וביוסף כתיב³⁶ אלה תולדות יעקב יוסף, הרי שתולדותיו הוא אל"ה עם יוס"ף, מספר קצ"ב...)

בענין מחנה ישראל³⁷ שהי' ג' פרסי לנגד הג' אבות, וי"ב מיל לנגד הי"ב שבטים י"ל, ישראל הם מבחי' מל', כי כל ישראל בני מלכים הם³⁸, ומל' נק' כנס"י, ומל' קומתה לנגד נה"י, הג' עדרי צאן הרובצים על הבאר³⁹ דמל' זהו ג' פרסי לנגד נה"י, שהם ג' פרסאות

(טז) וכמ"ש בע"ח שער האונאה בדרוש דמילה ופריעה, וכן הוא בטעמי מצות פ' לך במצות מילה ע"ש.

(יז) ועיין בל"ת ויחי הנ"ל ובע"ח שער לאה ורחל פ"ב ע"ש.

הרשימה — נדפס לעיל ב"רשימות" חוברת קה (ע' 7).

(38) שבת סז, א. וש"נ.

(39) ויצא כט, ב.

(34) ויחי מט, כב.

(35) ברכות כ, א.

(36) וישב לו, ב.

(37) שער זה כתב כ"ק אדמו"ר בהתחלת

במל'י¹¹. ובמרובע הוא ט' פרסי⁴⁰, הוא שם ב"ן דמל' שיש בו ט' אותיות, ד' הפשוטים וה' המלוי⁴¹. והשיעור די"ב מיל הוא לנגד מל' לבנה שם אד' שיש בו י"ב אותיות במלוי, כמו הי"ב חדשים שבמל'. וברובע הוא קד"ם מיל⁴², היינו שם ב"ן ברובע⁴³ שהוא מספר קד"ם. והיינו השיעור דג' פרסי שהוא ט', הוא שם ב"ן כפשוטו. והשיעור די"ב מיל שהוא קד"ם הוא שם ב"ן ברובעו. ומזה ששיעורם הוא י"ב מיל נרמז ג"כ מה שהם שייכים לתתק"ס, כי י"ב פעמים מי"ל הוא מספר תתק"ס.

ודע שמה שמחנה ישראל הוא ג' פרסי נלמד זה ממ"ש⁴⁴ מבית הישמת עד אבל השטים כדאיתא בעירובין⁴⁵, למה מהמקום הזה דוקא נלמד זה. המקום הזה הוא המקום האחרון שחנו בו ישראל במדבר. המדבר בכלל רומז על תהו שהיא ארץ לא עבר בה איש⁴⁶ כו' כידוע, והמקום הזה האחרון דהמדבר בפרט רומז על תהו כשנשבר כולו. וזהו שהוא בית הישמת ואבל השטים, בית הישמת רומז על תהו שעליו כתיב⁴⁷ וראה שוממותינו⁴⁸, וכתיב⁴⁸ וכתהו ילל ישימון, וכתיב⁴⁹ אשר שם שמות בארץ³ הישמת הוא הי"ש מ"ת, הי"ש הוא הז"פ [הז' פעמים] אד"ם, הז"מ [הז' מלכין] דתהו שמתו, ונעשה הבית דתהו שמם וחרב... ומיתת הז"פ אדם, בית הי"ש מת, גרמה שנעשה אבל השטים, הוא מה שהמוחין חו"ב מתאבלים על בניהם הז"ת [הז' תחתונות] שמתו ר"ל. השטים הוא מלשון שטות הוא מה שבסיבת הז"ת שמתו נתבטלו האחוריים דחו"ב... ושיעור המקום הזה הוא ג' פרסי נה"י דא"ק, ופרסי הוא פרסת הרגל

(יח) בפע"ח בהקדמה לשער השבת בענין תחום מדאורייתא שהוא ג' פרסי ע"ש, ועיין ברמ"ז פ' אמור דצ"ז ע"ב.

(ט) בע"ח שער דרושי נקודות פ"א.

(כ) ועיין במק"מ בראשית דנ"ח ע"ב בהג"ה המתחלת והרמ"ז כתב כו' ע"ש.

(40) כלומר: ג' פרסי, כשהם מרובעים, היינו, ג' כפול ג' (אורך כפול רוחב) — עולה ט' פרסי.

(41) כלומר: שם ב"ן — שהוא יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה — יש בו ט' אותיות. ד' מהם (י' ה' ו' ה') — הפשוטים (ללא המילוי), וה' מהם (ו"ד ה' ו' ה') — המילוי.

(42) כלומר: י"ב מיל, כשהם מרובעים, היינו, י"ב כפול י"ב (אורך כפול רוחב) — עולה קמ"ד (קדם) מיל.

(43) כלומר: שם ב"ן — שהוא יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה — ברובע, היינו, יו"ד (20), יו"ד ה"ה (30), יו"ד ה"ה ו"ו (42), יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה (52) — עולה קד"ם (144).

(44) מסעי לג, מט.

(45) נה, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

(46) ירמי' ב, ו.

(47) דניאל ט, יח.

(48) האזינו לב, יו"ד.

(49) תהלים מו, ט.

היינו נה"י שהם רגליים, ופרסי מלשון שבירה כמו פריסת מלכותך⁵⁰, הוא מה שנשברו המלכים דתהו ... וג' פרסי הוא השבירות דג' מלכים הראשונים דתהו שהוא כללות ענין השבירה דתהו ... והם ט' פרסי במרובע הוא תהו שהי' בסוד שם ב"ן ד' וה' מלכים. ובמילין הוא קד"ם מילין רבוע שם ב"ן, מלכי קד"ם, דארץ בני קדם ... ושם חנו בני ישראל במסע האחרון להכניע כ"ז ולבררם ... וזהו ששיעור מחנה ישראל הוא ג' פרסי על ג' פרסי הוא לברר את הנשברים דתהו ...

ומה שכ"ז הוא בהמ"ב מסעות, שכתוב זה בהויחנו המ"ב, הוא כי שם מ"ב הוא בתהו ונרמז בו השבירה דתהו⁵¹. א"כ הויחנו האחרון הוא בהגמר דהשבירה דתהו כשנשבר כולו והוא הג' פרסי הרומז על תהו וכאמור.

אמנם הרי מה שישראל חנו שם הוא שביררו את המקום הזה, שנעשה סט' דקדושה, והרי בהמקום הזה בערבות מואב נכרת ברית פעם שלישי על התורה⁵², א"כ ע"כ שנעשה סט' דקדושה, א"כ יתפרש בסט' דקדושה דתיקון.

והוא כי שם מ"ב בקדושה הוא בהפנים דא"א ששם יש ב"פ ש"ע נהורין, שנמשך מזה להמזלות נצר חסד ונקה שמהם יונקים חו"ב, שהם י"ה שבשם. והנה להמזל ונקה לבינה נמשך רק ממ"א שערים שכ"א כלול מט' עולה שס"ט, ולהמזל נצר חסד לחכ' נמשך גם השער המ"ב דפן הימין והשער המ"ב דפן השמאל, שבבינה הוא א"ם ובחכ' הוא ג"ם. והוא מה שהמזל נצר חסד בראשו גבוה יותר מהמזל ונקה. ששער המ"ב דפן השמאל השייך למזל ונקה שהוא בחי' הכתר כלול הוא בשער המ"ב דפן הימין השייך למזל נצר חסד ... וזהו המ"ב ויחננו הם לנגד המ"ב שערים דפן הימין, כי חני' שהוא שוב מטי שייך לימין כמובן. ובויחננו המ"ב כתיב שם⁵³ שחנו ע"ל הירדן מספר שס"ט, והם חנו על זה, א"כ זהו הבחי' דנהורא הש"ע שהוא על השס"ט ... והיכן חנו מבית הישמת, ביי"ת הוא מספר נצ"ר חס"ד (מבית הוא מ"י ב"ת, בינה ומל', כי בהמזל נצר חסד הוא בינה מקיף ומל' פנימי דח"ס כידוע. והוא ג"כ מ"ב קדו"ש, כי בכאן הוא שער המ"ב, ובכאן תלוי קדושה כדמוכח בהדיא באד"ר⁵⁴).

(א) כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש.

(ב) דקל"ד ע"א בד"ה תקונא תמינאה ע"ש.

והבי"ת הוא הישמ"ת ה' י' בינה וחכ', והוא הכתרים דאו"א ששניהם כלולים באבא. והה' הוא רק שימושי, כי העיקר בכאן הוא חכ' הי', והה' בינה כלול בו. והוא שמ"ת, הב"פ הנהורא הש"ע שבפן הימין ובפן השמאל ששניהם כלולים בכתר דאבא, בראש מזל נצר חסד, בערבת מואב שערבות בחינת בינה הנק' ערבות נכלל במואב בחי' אב דחכ'. וזהו ערבות מלשון תערובות, שנתערב כתר דבינה בכתר דחכ'... עד אבל השטים, הוא בחי' שטות דקדושה, ע"ד מוטב שאהי' שוטה כל ימי⁵², אהניא לי' שטותא לסבא⁵³, פתי יאמין לכל דבר⁵⁴, בהמות הייתי עמך⁵⁵ בתניא פח"י. ואבל הוא מקיפי אבא שהוא א' על ל"ב נתה"ח [נתיבות החכמה], והג' פרסי י"ל לנגד הג' קדושות שבאד"ר שם, וד"ל.

בדבר הערתך⁵⁶ מה שכנדרים ל"ח איתא עניו ובשבת צ"ב איתא תמורת עניו בעל קומה. ותירצת שהא בהא תליא שאם הוא עניו הקב"ה מגביהו, יפה דרשת. וכן הוא בשרשן של דברים, כי...

הא לך ההערות על מכתבך. ומכתבי נתארך קצת. במטותא רבה לשלוח לי העתק. מונחים אצלי כמה ענינים בכתב שחפצתי לשלחם לך, אפס קשה עלי מלאכת ההעתקה, ובמשך הזמן בל"ג אשלחם לך אי"ה.

וה' יהי' בעזרנו לכוון אל האמת, לאמתתה של תורה. ועלה והצלח בני בתורה ומע"ט, חזק ואמץ בהם לשמחת לבב אביך החפץ בטובך, אשרך והצלחתך תכה"י. ומצפה לראות ממך ומאחיק יחיו רוב נחת וענג.

לרי יצחק ש"ס

(52) עדיות פ"ה מ"ו.

(53) כתובות יז, א.

(54) משלי יד, טו.

(55) תהלים עג, כב.

(56) בהמשך הרשימה — יצא לאור

(בעזה"י) ב"רשימות" חוברת קט.